

LİSE ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ MOTİVASYON ALGILARININ İNCELENMESİ

Hacı İsmail ARSLANTAŞ¹⁹⁵, Rasim TÖSTEN¹⁹⁶, Dilan Beştaş MARAKÇI¹⁹⁷,

ÖZET

Örgütün amacını sağlıklı ve etkili bir şekilde gerçekleştirmesinde çalışanların sergilediği davranışların, tutum ve algıların önemli bir yeri vardır. Çalışanları harekete geçirecek, onların çalışma isteğini, azim ve gayretini arttıracak unsurların anlaşılması, motivasyonlarının sağlanması rekabet edilebilirlikte ve örgütsel performansta avantajlı görülmektedir. Çalışanları harekete geçiren tüm bu uyarıcıların temelinde motivasyonun etkisi olduğu söylenebilir. Motivasyon, örgütün ve çalışanların ihtiyaçlarını tatminle sonuçlandıracak bir iş ortamı oluşturabilmek amacıyla, bireyin harekete geçmesi için etkilenmesi ve isteklendirilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Can, 1994:157). Eğitim örgütlerinde motivasyon ortamı; içsel ve dışsal unsurlar şeklinde sınıflandırılabilir. Öğretmenlerin sergiledikleri davranışın nedenleri incelendiğinde sergilenen davranışın nedeni bireyin dışından kaynaklanıyorsa, dışarıdaki uyarıcılar bireyi harekete geçiriyorsa bu durumu dışsal motivasyonla açıklamak mümkündür. Örneğin öğretmenlik mesleğini seçen birinin mesleği seçme nedenini toplumda saygınlık kazanma, ekonomik destek bulma ya da sosyal çevreyi şekillendirme gibi bir amaçla mesleki seçime gitmesi dışsal motivasyonu öne çıkaracaktır. Bu kapsamda öğretmenlere verilen ödül ve cezalar, yönetici, öğrenci ve ailelerden aldıkları sosyal destek ve cesaretlendirmeler dışsal motivasyon kaynaklarıdır. Öte yandan bilişsel farkındalığı artırma, öğrenmenin hazzına ulaşma gibi nedenlerden ötürü mesleği seçiyorsa bu durum içsel motivasyonla açıklanabilir. İçsel motivasyonda davranışın nedenselliği bireyin içindedir. Bu tür motivasyon bireylerin ihtiyaçlarından kaynaklanır (Wu, 2003).

Örgütün başarıyı yakalamasında paydaşların harekete geçirilebilmesi önemlidir. Eğitim örgütlerinde sistemin başat faktörü olan öğretmenin harekete geçirilebilmesi, motive edilebilmesi eğitim sürecinin sağlıklı işleminde kilit rol oynamaktadır. Bu bağlamda bakıldığında öğretmenin mesleki motivasyonunun hangi düzeyde olduğu, öğretmeni harekete geçiren içsel ve dışsal uyarıcıların neler olduğu konularının üzerinde durulması ve açığa kavuşturulması önemli görülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı lise öğretmenlerinin mesleki motivasyon algılarının incelenmesidir. Araştırmanın temel amacına ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Lise öğretmenlerinin mesleki motivasyon algısı ne düzeydedir?
2. Lise öğretmenlerinde meslek motivasyon algısı çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğretmenleri mesleki motivasyonu nasıl algılamaktadır?
4. Lise öğretmenlerinde mesleki motivasyonu düşüren etmenler nelerdir?
5. Lise öğretmenlerine göre öğretmenlerin mesleki motivasyonunu arttıracak içsel ve dışsal uyarıcılar nelerdir?

Yöntem

Araştırma karma yöntemli olup hem nicel hem nitel desenler birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmının örneklemini 2016 – 2017 öğretim yılı içerisinde Siirt il merkezinde Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde görev yapan tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen toplam 236

¹⁹⁵ Doç.Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Siirt, adaca66@hotmail.com

¹⁹⁶ Yrd. Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi Bölümü, Siirt, rasimtosten@hotmail.com

¹⁹⁷ Lisansüstü Öğrencisi vd., Siirt Üniversitesi, SBE, Siirt, dilanmarakci@gmail.com

öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel kısma ait çalışma grubunu liselerde görevli öğretmenler içinden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 20 lise öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak nicel kısımda Ural (1996) tarafından geliştirilen “Mesleki Motivasyon Ölçeği” yer almaktadır. Ölçek beşli likert tipinde dereceleme ölçeğidir. Nitel kısımda ise araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu yer almaktadır. Verilerin çözümlenmesinde, nicel kısım için betimsel analiz ve fark testlerinden, nitel kısım için içerik analizinden yararlanılmıştır.

Sonuç

Araştırma nicel kısmında lise öğretmenlerinin mesleki motivasyon algılarının ne düzeyde olduğu ve bazı değişkenlerin mesleki motivasyonda anlamlı farka yol açıp açmadığı sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda lise öğretmenlerinin mesleki motivasyon algılarının orta seviyede olduğu; eğitim durumu, meslek seçimindeki istek ve mesleki memnuniyet değişkenlerinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça mesleki motivasyonun da arttığı, mesleklerini isteyerek seçen öğretmenlerin ve mesleki memnuniyeti olan öğretmenlerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel kısmında lise öğretmenlerinin mesleki motivasyon algılarının nasıl algılandığı, motivasyonu düşüren etmenlerin neler olduğu ve öğretmenlerin motivasyonunu arttıracak içsel ve dışsal uyarıcıların neler olduğu incelenmiştir. Araştırmanın nitel kısmına ait çalışmalar devam etmektedir...

Anahtar Kelimeler: Mesleki Motivasyon, Öğretmenler, Siirt